

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор

ВИТЯГ

з протоколу №14 від 09 червня 2026 року

засідання фахового семінару кафедри теорії і практики англійської мови та зарубіжної літератури імені професора Михайла Гетманця для проведення експертизи і визначення новизни, теоретичного і практичного значення результатів дисертації Хижі І. П. на тему «Концепція національної ідентичності у літературній творчості Алая», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 035 Філологія

ПРИСУТНІ: доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри українознавства та лінгводидактики імені професора О. Г. Муромцевої Маленко О. О.; доктор філологічних наук, професор, директор навчально-наукового інституту української філології імені Г. Ф. Квітки-Основ'яненка Голобородько К. Ю.; кандидат філологічних наук, професор, професор кафедри українознавства та лінгводидактики імені професора О. Г. Муромцевої Разуменко І. В.; кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри кафедри англійської філології Холодняк О. В.; доктор філологічних наук, професор, декан факультету іноземної філології Корнільєва Л. М.; доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і практики англійської мови та зарубіжної літератури імені професора Михайла Гетманця Костікова І. І.; доктор філологічних наук, професор, професор кафедри теорії і практики англійської мови та зарубіжної літератури імені професора Михайла Гетманця Криворучко С. К.; доктор філологічних наук, професор, професор кафедри теорії і практики англійської мови та зарубіжної літератури імені професора Михайла Гетманця Радчук О. В.; кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і практики англійської мови та зарубіжної літератури імені

професора Михайла Гетманця Гуліч О. О.; кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і практики англійської мови та зарубіжної літератури імені професора Михайла Гетманця Гончарова О. А.; кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і практики англійської мови та зарубіжної літератури імені професора Михайла Гетманця Ведернікова Т. В.; доктор філософії з галузі «Філологія», старший викладач кафедри теорії і практики англійської мови та зарубіжної літератури імені професора Михайла Гетманця Четверик В. К.; доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української літератури та журналістики імені професора Леоніда Ушкалова Левченко Н. М.; кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри східних мов Руда Н. В.; кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри східних мов Жукова К. Є.; доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри східних мов Калашник Л. С.; кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри східних мов Озерська О. Ю.; доктор філософії з галузі «Професійна освіта», доцент кафедри східних мов Науменко С. С.; здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти кафедри української літератури та журналістики імені професора Леоніда Ушкалова Верман М.; здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня кафедри української мови імені професора Л. А. Лисиченко Гнатишева О.

Головуючий на засіданні: доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри українознавства та лінгводидактики імені професора О. Г. Муромцевої Маленко О. О.

Секретар засідання: кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і практики англійської мови та зарубіжної літератури імені професора Михайла Гетманця Гуліч О. О.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри східних мов Жукова К. Є.

Рецензенти:

— кандидат філологічних наук, професор, професор кафедри українознавства та лінгводидактики імені професора О. Г. Муромцевої Разуменко І. В.

— кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри кафедри англійської

СЛУХАЛИ:

1. Наукову доповідь здобувача вищої освіти Хижі І. П. на тему «Концепція національної ідентичності у літературній творчості Алая».

Хижа І. П. Вельмишановні члени кафедри і присутні, вашій увазі пропонуємо короткий виклад моєї дисертаційної роботи на тему «Концепція національної ідентичності у літературній творчості Алая».

Актуальність обраної теми зумовлена тим, що проблема національної ідентичності належить до кола найважливіших питань сучасного гуманітарного знання. Особливого значення вона набуває в умовах глобалізаційних процесів, культурних трансформацій та переосмислення історичного досвіду народів. У цьому контексті творчість Алая становить значний науковий інтерес, оскільки відображає процеси історичних змін, культурної травматизації та пошуку шляхів збереження національної самобутності. Його проза дає можливість простежити, яким чином художній текст стає простором осмислення колективної пам'яті, культурної спадщини та національної самосвідомості тибетського народу.

Коротко зупинимося на постаті письменника. Алай народився у 1959 році та належить до найвідоміших сучасних тибетських авторів. Свій професійний шлях він розпочинав як учитель, а згодом працював у сфері видавничої та редакторської діяльності. Найбільшу популярність письменникові приніс роман Коли курява спаде, за який у 2000 році він отримав Премія Мао Дуня — найпрестижнішу літературну нагороду Китаю. Творчість Алая є своєрідним поєднанням тибетської культурної традиції та китайськомовного літературного простору, що робить її особливо цінним матеріалом для дослідження проблем національної ідентичності.

Метою дисертаційного дослідження є комплексний ідейно-художній аналіз прозових творів Алая з метою виявлення особливостей репрезентації національної ідентичності, національної самосвідомості та культурної самобутності тибетського народу в контексті сучасного китайського літературного процесу.

Для досягнення поставленої мети було визначено такі основні завдання дослідження: узагальнити провідні теоретичні підходи до розуміння національної ідентичності; визначити роль художньої літератури у формуванні та репрезентації національної ідентичності; дослідити соціокультурний контекст формування творчої позиції Алая та його вплив на проблематику творів письменника; а також з'ясувати специфіку художнього осмислення національної самобутності у його прозі.

Об'єктом дослідження стали мотиви національної ідентичності у творчості Алая, а предметом — художні механізми їхньої репрезентації. Матеріал дослідження становлять романи «Коли курява спаде» та Порожня гора, повість «Грибна галявина», а також низка новел письменника.

Теоретичним підґрунтям роботи стали концепції провідних дослідників національної ідентичності. Зокрема, Benedict Anderson розглядає націю як уявлену спільноту, що формується через спільні наративи, мову та культурні практики. Такий підхід дозволяє осмислювати художню літературу як важливий інструмент конструювання колективної свідомості. Натомість Anthony D. Smith акцентує увагу на історичній тягlostі культурної традиції, ролі міфів, символів та колективної пам'яті у формуванні національної ідентичності. Важливими для нашого дослідження стали також праці Чжун Цзінвень, який розглядає фольклор як носій культурної пам'яті народу, а також концепція Pierre Nora про «місця пам'яті», що дозволяє інтерпретувати літературний текст як простір збереження та переосмислення історичного досвіду. Поєднання зазначених теоретичних підходів дало можливість розглядати прозу Алая як складну модель формування національної ідентичності на перетині пам'яті, символу та історичних трансформацій.

Дозвольте перейти до основних **результатів дослідження**.

У дисертаційній роботі здійснено комплексний аналіз прози Алая крізь призму проблеми національної ідентичності, національної самосвідомості та культурної самобутності тибетського народу.

Проведене дослідження засвідчило, що національна ідентичність у художньому тексті постає не як статична категорія, а як складний багаторівневий

феномен, який формується під впливом історичної пам'яті, культурної традиції, соціального досвіду та мовної репрезентації.

Важливим підґрунтям для літературознавчого аналізу став історичний підхід до формування національної ідентичності. У роботі показано, що її моделі змінювалися від ранніх форм колективної самоорганізації до модерної національної свідомості, пов'язаної з розвитком освіти, літератури та культурних інституцій. Саме тому художня література виступає одним із найважливіших просторів репрезентації національної ідентичності.

На основі аналізу історичних, культурологічних і літературознавчих джерел було також визначено специфіку тибетської національної ідентичності. Встановлено, що її основу становлять етнокультурна традиція, релігійна свідомість, історична пам'ять, мовна спадкоємність та уявлення про особливий духовний статус Тибету.

У прозі Алая національна ідентичність репрезентується не через прямі декларації, а через систему символічних образів, мотивів і художніх ситуацій, у яких розкривається зв'язок людини із землею, мовою, пам'яттю роду, релігією, звичаєм, природним простором і колективним минулим.

Розглянемо два окремі ключові образи, що відіграють важливу роль у формуванні художнього світу письменника.

У романі «Коли курява спаде» центральним є *образ пилу*. Він виступає багатозначним символом історичних потрясінь, людських долі іплинності життя. У наведених цитатах пил постає як стихія, що поглинає простір, приховує істину та водночас уособлює неминучість змін. Особливо показовим є вислів *尘埃落定* — «*пил осів*», тобто «*все завершилося і прояснилося*», який винесено навіть у назву твору.

У збірці «Порожня гора» провідним є *образ гори (Ш)*. Гора символізує духовний простір, пам'ять, зв'язок людини з природою та традиційною культурою. У цитатах вона постає як жива істота, здатна реагувати на події навколишнього світу. Водночас образ гори набуває філософського змісту, відображаючи стійкість національної культури перед історичними та соціальними змінами.

Тож образи пилу та гори є наскрізними символами у творчості Алая та слугують важливими засобами розкриття тем національної ідентичності, історичної пам'яті та взаємодії людини з навколишнім світом.

Художній світ Алая показує, що національна самосвідомість формується не лише через пряме проголошення належності, а передусім через повсякденні практики культури, спосіб переживання історії та внутрішню систему цінностей спільноти.

Через символічні образи природи, простору, дому, дороги, гір, ритуалу, історичної пам'яті та культурних маркерів письменник формує багат шаровий образ Тибету як не лише географічного, а й духовного та культурного простору. Персонажі його творів виступають носіями різних моделей самоусвідомлення, що дозволяє простежити, як національна ідентичність проявляється в конфліктах поколінь, у зіткненні традиційної культури з новими соціальними реаліями, у досвіді втрати, адаптації та переосмислення власного коріння.

Особливу роль у цих процесах відіграє мова. У прозі Алая вона не лише відображає соціальну й культурну реальність, а й формує її, виступаючи засобом закріплення історичної пам'яті, соціальної ієрархії та символічного порядку спільноти. У цьому контексті творчість письменника репрезентує особливий тип художнього мислення, де ідентичність існує не як фіксована даність, а як динамічний процес, що розгортається через слово, образ і наратив.

Також доведено, що важливу роль у репрезентації національної ідентичності в прозі Алая відіграє культурна пам'ять. Вона постає як спосіб збереження уявлень про минуле, механізм спадкоємності поколінь і форма опору культурному розмиванню. У творах письменника пам'ять не зводиться до історичного тла, а функціонує як активна смислотворча сила, що визначає поведінку персонажів, структурує нарацію та формує етичну перспективу тексту. Через пам'ять художньо осмислюються як традиційні форми буття, так і досвід їх руйнування під тиском історичних змін.

Отже, проведене дослідження підтвердило, що творчість Алая є важливим явищем сучасної китайської літератури та водночас унікальним художнім

простором репрезентації тибетської національної самосвідомості. Його проза демонструє, що література народів національних меншин може бути не периферійним додатком до загальнонаціонального літературного процесу, а самодостатньою формою культурного мислення, у якій осмислюються фундаментальні питання пам'яті, історії, традиції, етнокультурної тяглості та національної ідентичності.

2. Запитання до доповідача, відповіді на них.

Криворучко С. К.: Коли Ви інтерпретуєте творчість Алая (2 пол. XX ст.? Чи межу XX-XXI ст?) як модерністську (С. 84 Вашої дисертації), Ви говорите про маргінальність (межа) / транскультурність у площині Китайське / Тибетське. Чи вписуєте «Тибетське» Алая у світовий модерний дискурс, оскільки письменник відчув західний вплив модернізму 1 пол. XX століття? Термін «модерністська» всередині Китаю? Чи світовий західний, коли митець відчув вплив західних літератур у процесах оновлення?

Хижа І. П.: У дисертації ми використовуємо поняття «модерністська» передусім у контексті художньої поетики творів Алая кінця XX – початку XXI століття. Йдеться не лише про китайський літературний контекст, а й про ширший світовий модерністський дискурс. Творчість Алая формувалася під впливом як тибетської культурної традиції, так і процесів оновлення китайської літератури після реформ другої половини XX століття. Водночас у його прозі простежуються риси, характерні для світового модернізму: фрагментарність історичної пам'яті, багатоголосся, переосмислення традиційних наративів, увага до внутрішнього світу людини та криза усталених цінностей. Тому, говорячи про модерністські риси, я маю на увазі не лише маргінальне або транскультурне становище письменника між китайським і тибетським світами, а й його включеність у глобальні літературні процеси. Саме поєднання локальної тибетської проблематики із сучасними художніми формами робить творчість Алая прикладом транскультурної модерної літератури.

Криворучко С. К.: Роман «Коли курява спаде» почався писатися у 1994 році. Пафос, настрої — завершеність, післякатастрофа. Чи є цей настрої метафорою: тоталітарний уряд у Китаї, який остаточно ствердився в 90-роках і є неминучим післякатастрофічним? Чи не є цей роман завуальованою критикою системи? Якщо так, то чи здогадуються про це китайські читачі?

Хижа І. П.: Роман насамперед не є прямою політичною критикою сучасного Китаю. Події твору охоплюють історичний період руйнування традиційного тибетського суспільства та переходу до нової соціальної реальності (1951-1952 рр). Назва роману й справді створює відчуття завершення певної епохи. «Курява» символізує історичний хаос, соціальні потрясіння та руйнування старого світу. Однак Алай показує неоднозначність цих процесів: він не ідеалізує ані традиційний феодальний лад, ані новий порядок. Саме тому варто говорити не про приховану політичну критику, а про філософське осмислення історичних змін та їхнього впливу на людську долю. Китайські читачі можуть по-різному інтерпретувати цей текст: одні бачать у ньому історичний роман про Тибет, інші — роздуми про владу, пам'ять і втрату культурної ідентичності. Така багатозначність і є однією з художніх особливостей твору.

Криворучко С. К.: У Вашій роботі згадується образ матері. Яку функцію він виконує у патріархальній культурі Тибету? Чи є образ матері розвінчанням міфу про патріархальність?

Хижа І. П.: Образ матері у творчості Алая є надзвичайно важливим для розкриття теми національної ідентичності та культурної пам'яті. Попри те, що традиційне тибетське суспільство зображене як патріархальне, жіночі персонажі в його творах не є другорядними чи пасивними. Показовим прикладом є мати головного героя роману «Коли курява спаде». Вона має ханське походження, що надає її образу особливого символічного значення. Через неї у творі поєднуються дві культурні традиції — тибетська та ханська. Вона не належить до традиційної тибетської аристократії за походженням, проте посідає важливе місце в родині туси та суттєво впливає на формування

світогляду свого сина. Саме завдяки її походженню головний герой опиняється на своєрідному культурному роздоріжжі, що допомагає йому бачити світ ширше, ніж інші персонажі. Не менш важливим є образ Тхарни, нової молодой жінки батька головного героя, яка також демонструє внутрішню силу, самостійність і здатність впливати на розвиток подій. Через таких героїнь Алай показує, що жінки є не лише хранительками родинних традицій, а й активними учасницями суспільного життя. Тому не можна стверджувати про повне заперечення патріархальності як суспільного устрою. Швидше, Алай демонструє, що за зовнішнього домінування чоловіків жінки володіють значним моральним, культурним і навіть політичним впливом. Образи матері у романі розкривають приховані механізми жіночої суб'єктності й показують, що саме жінки часто забезпечують збереження культурної пам'яті та передачу етнічної ідентичності між поколіннями.

Корнільєва Л. М.: У Вашій роботі традиція постає одним із ключових елементів національної ідентичності. Скажіть, будь ласка, чи завжди традиція у художньому світі Алая оцінюється позитивно?

Хижа І. П.: Ні. Алай послідовно демонструє амбівалентне ставлення до традиції, розглядаючи її як складне й внутрішньо суперечливе явище. З одного боку, вона виконує функцію збереження культурної пам'яті, соціальної організації та підтримання колективної ідентичності. Водночас у художньому світі його творів традиція може набувати репресивного характеру. Зокрема, у романі «Коли курява спаде» зображено епізоди архаїчних форм правосуддя, пов'язаних із жорсткою соціальною ієрархією та ритуалізованими покараннями. Символічним прикладом є сцена, де провидця при дворі правителя туси (吐司) карають за неправдиві передбачення — йому публічно відтинають язик як акт відновлення «істини» та соціального порядку. Цей епізод демонструє, що традиція у Алая не ідеалізується, а постає як механізм, у якому сакралізовані норми можуть перетворюватися на інструмент насильства. Таким чином, автор підкреслює її подвійний характер: як носія культурної стабільності та водночас як джерела соціальної жорсткості.

Радчук О. В.: У Вашій роботі досліджується тибетська національна ідентичність. Скажіть, будь ласка, чи вбачаєте Ви певні паралелі між механізмами збереження тибетської та української національної ідентичності?

Хижа І. П.: Так, певні паралелі між механізмами збереження тибетської та української національної ідентичності справді простежуються, хоча вони й реалізуються в різних історичних і соціокультурних умовах. Передусім у обох випадках ключову роль відіграє історична пам'ять, яка функціонує не лише як фіксація минулого, а як спосіб актуалізації досвіду спільноти в сучасності. У творчості Алая це проявляється через постійне звернення до колективного минулого, традиційного укладу життя, сакральних уявлень і локальної історії. Подібним чином в українському контексті історична пам'ять також виступає чинником культурної тяглості та самоусвідомлення нації. По-друге, спільним є значення культурної спадщини та традиції як механізму збереження ідентичності. У тибетському випадку це традиційні соціальні практики, релігійно-міфологічна система та локальні форми побуту, які Алай художньо репрезентує як основу культурної самобутності. В українському контексті аналогічну функцію виконують народна культура, мова, обрядовість та літературна традиція. По-третє, важливим є чинник мови як носія культурного коду. Хоча Алай пише китайською мовою, у його творах активно присутні тибетські культурні коди, що дозволяє зберігати і репрезентувати ідентичність у межах ширшого мовного простору. В українському випадку мова також виступає одним із центральних маркерів національної ідентичності та засобом культурної консолідації. Водночас важливо підкреслити, що моє дослідження не має компаративної мети у строгому науковому сенсі, тому ці паралелі не є предметом системного зіставлення, а радше інтерпретаційним спостереженням. Однак сам аналіз творчості Алая дозволяє зробити висновок про універсальність базових механізмів формування та відтворення національної ідентичності в різних культурних контекстах.

Гуліч О. О.: У Вашій дисертації йдеться про тибетську ідентичність у межах китайського літературного простору. Скажіть, будь ласка, чи розглядає Алай китайську та тибетську ідентичності як взаємовиключні?

Хижа І. П.: Ні, у творчості Алая китайська та тибетська ідентичності не постають як взаємовиключні або жорстко опозиційні системи. Його художній світ будується не на принципі конфронтації, а на моделі складної культурної взаємодії. З одного боку, письменник послідовно акцентує на збереженні тибетської культурної самобутності: це проявляється через репрезентацію традиційного укладу життя, релігійно-міфологічного світогляду, локальної історичної пам'яті та специфічного культурного коду. Саме ці елементи формують основу його художньої ідентифікаційної моделі. З іншого боку, Алай органічно входить у китайський літературний простір як автор, який пише китайською мовою та функціонує в межах загальнокитайського культурного канону. Це створює ситуацію подвійної культурної належності, коли тибетська ідентичність не ізольована, а репрезентується через мовну та літературну систему іншої культури. Тож у його творчості можна говорити про співіснування двох рівнів ідентичності: етнокультурного (тибетського) та загальнодержавного (китайського). Вони не заперечують одне одного, а формують складну модель культурної багатошаровості, у межах якої тибетська ідентичність зберігає автономність, але водночас артикулюється через китайський літературний дискурс.

Маленко О. О.: У своєму дисертаційному дослідженні Ви згадуєте про зіткнення традиції та модерності. Скажіть, будь ласка, чи розглядає Алай у своїх текстах модернізацію як загрозу для національної ідентичності?

Хижа І. П.: Швидше як виклик. Алай показує, що модернізація змінює традиційний уклад життя, однак не призводить автоматично до втрати національної ідентичності, а радше запускає процес її переосмислення. У збірці «Порожня гора» це простежується, зокрема, через епізоди, пов'язані з появою нової інфраструктури — автомобільних доріг і транспорту в традиційному гірському просторі. У таких сценах традиційний, майже

замкнений у природному середовищі спосіб життя співіснує з новими технологічними реаліями. Поява дороги та транспорту символізує проникнення модерного світу в локальний культурний простір. Важливо, що ця ситуація не подається як однозначне «заміщення» традиції. Герої сприймають нові зміни по-різному: з одного боку — як практичне полегшення комунікації із зовнішнім світом, з іншого — як загрозу звичному ритму життя та усталеним формам культурної ізольованості. Таким чином, сцени з дорогою виконують символічну функцію межі між традиційним і модерним світом, де ідентичність не зникає, а перебудовується.

3. Виступ рецензента дисертації, кандидата філологічних наук, професора, професора кафедри українознавства та лінгводидактики імені професора О. Г. Муромцевої Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди Разуменко І. В.

Актуальність теми дослідження. Дисертаційне дослідження Івана Петровича Хижі присвячене одній із найбільш актуальних проблем сучасного літературознавства — художньому осмисленню національної ідентичності в літературі народів національних меншин Китаю. Звернення дисертанта до творчості Алая є науково вмотивованим і своєчасним, оскільки в умовах активних глобалізаційних процесів, трансформації культурних моделей та переосмислення механізмів колективної пам'яті проблема національної самосвідомості набуває особливої ваги не лише в культурологічному, а й у літературознавчому дискурсі.

Сучасні гуманітарні студії дедалі частіше акцентують увагу на феномені ідентичності як динамічної категорії, що формується в полі історичної пам'яті, культурного досвіду та художньої репрезентації. У цьому контексті література постає не тільки як форма естетичного освоєння дійсності, а й як важливий інструмент збереження й трансляції етнокультурних смислів. Саме тому аналіз творчості Алая — письменника, який репрезентує тибетську культурну традицію в межах сучасного китайського літературного процесу, — має вагоме наукове значення.

Особливу цінність роботи становить те, що автор дисертації розглядає проблему національної ідентичності не ізольовано, а в широкому міждисциплінарному контексті — крізь призму постколоніальних студій, теорії культурної пам'яті, історико-культурного та літературознавчого підходів. Така оптика дослідження дозволяє глибше осмислити художню специфіку творів Алая та виявити механізми репрезентації національної самосвідомості в умовах культурної взаємодії та історичних трансформацій.

Актуальність дисертації посилюється також недостатньою розробленістю означеної проблематики у вітчизняному сходознавстві та літературознавстві. Попри значний інтерес до китайської літератури, творчість Алая в українському науковому просторі досі не була предметом комплексного літературознавчого аналізу в аспекті національної ідентичності, культурної пам'яті та етнокультурної самобутності. Отже, робота І.П. Хижі заповнює помітну лакуну в сучасних дослідженнях літератур народів Китаю та має важливе значення для розвитку українського літературознавчого китаєзнавства.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, що містяться в дисертації. Дисертаційна робота характеризується належним рівнем теоретичного осмислення досліджуваної проблематики, внутрішньою логічністю та концептуальною цілісністю. Наукові положення, сформульовані дисертантом, ґрунтуються на широкій джерельній базі та сучасних методологічних підходах, що забезпечує переконливість і достовірність отриманих результатів.

Мета дослідження сформульована чітко й відповідає обраній темі роботи. Поставлені завдання логічно взаємопов'язані, послідовно реалізуються в структурі дисертації та повною мірою відображені у висновках. Дисертант демонструє вміння системно працювати з художнім текстом, поєднуючи літературознавчий аналіз із культурологічним та історико-філософським контекстом.

Варто відзначити високий рівень теоретичної підготовки здобувача. Автор ґрунтовно опрацьовує праці західних, китайських і тибетських дослідників, зокрема концепції Бенедикта Андерсона, Едварда Саїда, Хоми Бхабхи, П'єра Нори, Ван Хуея та інших учених, інтегруючи їх у власну дослідницьку модель. При цьому дисертант не обмежується компілятивним викладом наукових підходів, а прагне адаптувати їх до аналізу конкретного літературного матеріалу.

Методологічний інструментарій дослідження є достатньо різноплановим і відповідає специфіці об'єкта та предмета роботи. Використання текстуального, компаративістського, історико-культурного, психологічного методів, а також методів аналізу, синтезу й узагальнення дозволило авторові комплексно розглянути механізми художньої репрезентації національної самосвідомості у прозі Алая.

Обґрунтованість висновків забезпечується не лише методологічною виваженістю, а й значним обсягом опрацьованого матеріалу. Дисертант аналізує романи «Коли курява спаде», «Порожня гора», а також низку новел письменника, простежуючи особливості художнього осмислення історичної пам'яті, традиційної культури, духовних цінностей і культурної трансформації тибетського суспільства.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна дисертаційної роботи полягає насамперед у тому, що вона є одним із перших у вітчизняному літературознавстві комплексних досліджень творчості Алая крізь призму концепції національної ідентичності. У роботі системно проаналізовано механізми художньої репрезентації тибетської національної самосвідомості в контексті сучасного китайського літературного процесу.

Важливим науковим здобутком дисертації є виявлення особливостей функціонування культурної пам'яті, символічних образів, традиційних світоглядних моделей і наративних стратегій у формуванні концепції національної самобутності у прозових творах Алая. Автор переконливо демонструє, що художній текст у творчості письменника виступає не лише

формою естетичного відображення дійсності, а й простором збереження етнокультурного досвіду та осмислення історичних трансформацій.

Наукову цінність становить також спроба поєднати літературознавчий аналіз із постколоніальною проблематикою та дослідженням культурної ідентичності, що дозволяє розглядати прозу Алая в ширшому контексті сучасних гуманітарних студій.

Теоретична значущість дисертації полягає у поглибленні сучасних уявлень про взаємозв'язок літератури, культурної пам'яті та національної самосвідомості. Положення й висновки роботи сприяють подальшому розвитку досліджень у галузі сучасного літературознавства, постколоніальних студій, літературної антропології та китаєзнавства.

Дисертація також розширює наукові уявлення про специфіку літератур народів національних меншин Китаю та особливості художньої репрезентації етнокультурної ідентичності в умовах взаємодії локального й загальнонаціонального культурних просторів.

Повнота викладу одержаних результатів. Структура дисертаційної роботи є логічною та відповідає меті й завданням дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Кожен із розділів характеризується внутрішньою завершеністю й послідовністю викладу матеріалу.

У вступі належним чином обґрунтовано актуальність теми, визначено об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження, окреслено методологічну основу роботи, її наукову новизну та практичне значення.

Перший розділ має виразний теоретико-методологічний характер і присвячений осмисленню основних концепцій національної ідентичності в сучасному гуманітарному знанні. Автор послідовно аналізує ключові підходи до трактування понять національної самосвідомості, культурної пам'яті та постколоніальної ідентичності, що створює міцне теоретичне підґрунтя для подальшого аналізу художніх текстів.

У другому розділі досліджується соціокультурний контекст творчості китайсько-тибетського письменника Алая та особливості художнього відображення історичного досвіду тибетського народу. Дисертант переконливо простежує взаємозв'язок між історичною пам'яттю, традиційною культурою та формуванням національної самосвідомості персонажів.

Третій розділ присвячений аналізу художніх засобів репрезентації національної ідентичності у прозі Алая. На особливу увагу заслуговують спостереження автора над функціонуванням символічних образів, мотивів природи, традиційних культурних кодів та духовних цінностей як важливих елементів формування художньої моделі національної самобутності.

Висновки дисертації є змістовними, логічно впливають із проведеного аналізу та відображають основні результати наукового пошуку.

Апробація результатів дослідження здійснена на належному науковому рівні. Основні положення дисертації висвітлено у 11 наукових працях, серед яких 4 статті у фахових виданнях України категорії «Б» та 7 публікацій апробаційного характеру. Результати дослідження пройшли апробацію на міжнародних наукових конференціях, присвячених проблемам сходознавства, літературознавства та культурології, що свідчить про зацікавлення наукової спільноти порушеною проблематикою.

Відсутність порушення академічної доброчесності. Дисертаційна робота І.П. Хижі виконана з дотриманням принципів академічної доброчесності. Використані наукові джерела належним чином опрацьовані та коректно процитовані. Робота містить результати самостійного наукового дослідження, а рівень оригінальності тексту відповідає встановленим вимогам.

Оцінка мови та стилю дисертації. Текст дисертації відповідає вимогам сучасного наукового стилю. Робота вирізняється логічністю викладу, чіткістю наукової аргументації та належною термінологічною культурою. Автор демонструє високий рівень володіння літературознавчим понятійним апаратом і дотримується чинних норм українського правопису.

Практична значущість роботи полягає у можливості використання результатів дослідження у викладанні курсів із історії китайської літератури, літератур народів національних меншин Китаю, теорії літератури, культурології, постколоніальних студій та сучасного сходознавства. Матеріали дисертації можуть бути використані також у подальших наукових дослідженнях проблем національної ідентичності та культурної пам'яті в художньому тексті.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. У цілому варто відзначити належний науковий рівень дослідження і обґрунтованість отриманих результатів. Разом з тим, дозволимо собі висловити певні міркування і зауваження.

На наш погляд, було б доцільніше:

1. скоротити формулювання актуальності роботи;
2. перерозподілити матеріал першого розділу, скоротивши кількість підрозділів.
3. А, навпаки, додати у роботу підрозділ, присвячений художнім засобам прози Алая.

Загальний висновок про дисертацію.

Висловлені зауваження мають дискусійний характер.

Дисертація «Концепція національної ідентичності у літературній творчості Алая» є самостійним, завершеним дослідженням, відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), заслуговує на позитивну оцінку і може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 Філологія.

Відповідь здобувача на зауваження рецензента.

Хижа І.П.: Щиро дякую за зауваження, Ірино Василівно! У фінальній редакції роботи формулювання актуальності було скорочено та уточнено. Структуру першого розділу ми вже переглянули, зменшили кількість підрозділів і більш логічно впорядкували матеріал. Також до роботи вже додано окремий підрозділ, присвячений художнім засобам прози Алая, який включено в загальний аналіз.

4. Виступ рецензента дисертації, кандидата філологічних наук, доцента, доцента кафедри англійської філології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди Холодняк О. В.

Актуальність теми дослідження. У сучасному гуманітарному просторі проблема національної ідентичності посідає одне з центральних місць, адже процеси глобалізації, культурної уніфікації та переосмислення історичного досвіду актуалізують питання збереження етнокультурної самобутності. У цьому контексті особливого значення набувають дослідження літератур, що репрезентують локальні культури та національні меншини, зокрема в межах багатонаціонального китайського суспільства.

Дисертація Івана Петровича Хижі присвячена вивченню концепції національної ідентичності у творчості Алая — одного з найпомітніших сучасних китайськомовних письменників тибетського походження. Вибір теми є цілком виправданим, оскільки художній світ Алая поєднує історичну пам'ять, етнокультурні традиції, духовні цінності та складні процеси трансформації тибетського суспільства у XX столітті.

Наукова цінність роботи полягає в тому, що автор розглядає прозу Алая не лише як художнє явище, а і як форму осмислення колективного досвіду народу, його культурної пам'яті та способів самоідентифікації. Аналіз романів і новел письменника дозволяє простежити, яким чином у літературному тексті відображаються процеси взаємодії традиційного світогляду з модерними суспільними змінами.

Актуальність дисертації зумовлена також недостатнім рівнем дослідження творчості Алая в українському літературознавстві. Попри зацікавлення сучасною китайською літературою, питання художньої репрезентації національної

самосвідомості та етнокультурної ідентичності у прозі письменника досі не ставали предметом окремого комплексного аналізу. Саме тому дисертаційна робота І.П. Хижі є своєчасною, науково значущою та сприяє розширенню сучасних китаєзнавчих студій.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, що містяться в дисертації. Дисертаційна робота характеризується належним рівнем теоретичного осмислення досліджуваної проблематики, внутрішньою логічністю та концептуальною цілісністю. Наукові положення, сформульовані дисертантом, ґрунтуються на широкій джерельній базі та сучасних методологічних підходах, що забезпечує переконливість і достовірність отриманих результатів.

Мета дослідження сформульована чітко й відповідає обраній темі роботи. Поставлені завдання логічно взаємопов'язані, послідовно реалізуються у структурі дисертації та повною мірою відображені у висновках. Дисертант демонструє вміння системно працювати з художнім текстом, поєднуючи літературознавчий аналіз із культурологічним та історико-філософським контекстами.

Варто окремо наголосити на ґрунтовності теоретичної бази дослідження. У дисертації залучено широкий спектр наукових підходів, репрезентованих у працях українських літературознавців і культурологів (Олександр Потебня, Соломія Павличко, Віра Агеєва, Тамара Гундорова, Марко Павлишин), британських теоретиків культури (Стюарт Голл, Ентоні Сміт), а також китайських дослідників (Ван Хуей, Церінг Шак'я, Лю Цзайфу). Така інтерпретаційна різноманітність дозволила авторові вибудувати багатовимірну аналітичну оптику, в межах якої теоретичні концепції продуктивно поєднано з аналізом конкретного художнього матеріалу. Дисертант демонструє не механічне використання теорій, а їх творче переосмислення, що знаходить відображення у власних аналітичних висновках.

Методологічний інструментарій дослідження є достатньо різноплановим і відповідає специфіці об'єкта та предмета роботи. Використання текстуального, компаративістського, історико-культурного, психологічного методів, а також методів аналізу, синтезу й узагальнення дозволило авторові комплексно розглянути механізми художньої репрезентації національної самосвідомості у прозі Алая.

Обґрунтованість висновків забезпечується не лише методологічною виваженістю, а й значним обсягом опрацьованого матеріалу. Дисертант аналізує романи «Коли курява спаде», «Порожня гора», а також низку новел письменника, простежуючи особливості художнього осмислення історичної пам'яті, традиційної культури, духовних цінностей і культурної трансформації тибетського суспільства.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна дисертаційної роботи полягає насамперед у тому, що вона є одним із перших у вітчизняному літературознавстві комплексних досліджень творчості Алая крізь призму концепції національної ідентичності. У роботі системно проаналізовано механізми художньої репрезентації тибетської національної самосвідомості в контексті сучасного китайського літературного процесу.

Важливим науковим здобутком дисертації є виявлення особливостей функціонування культурної пам'яті, символічних образів, традиційних світоглядних моделей і наративних стратегій у формуванні концепції національної самобутності у прозових творах Алая. Автор переконливо демонструє, що художній текст у творчості письменника виступає не лише формою естетичного відображення дійсності, а й простором збереження етнокультурного досвіду та осмислення історичних трансформацій.

Наукову цінність становить також спроба поєднати літературознавчий аналіз із постколоніальною проблематикою та дослідженням культурної ідентичності, що дозволяє розглядати прозу Алая в ширшому контексті сучасних гуманітарних студій.

Теоретична значущість дисертації полягає у поглибленні сучасних уявлень про взаємозв'язок літератури, культурної пам'яті та національної самосвідомості. Положення й висновки роботи сприяють подальшому розвитку досліджень у галузі сучасного літературознавства, постколоніальних студій, літературної антропології та китаєзнавства.

Дисертація також розширює наукові уявлення про специфіку літератур народів національних меншин Китаю та особливості художньої репрезентації

етнокультурної ідентичності в умовах взаємодії локального й загальнонаціонального культурних просторів.

Повнота викладу одержаних результатів. Структурна організація дисертаційної роботи є послідовною та внутрішньо узгодженою з поставленими метою і завданнями дослідження. Текст складається зі вступної частини, трьох аналітичних розділів, узагальнювальних висновків та систематизованого списку використаних джерел, що забезпечує цілісність викладу наукового матеріалу.

У вступному розділі належно окреслено концептуальні засади дослідження: аргументовано його актуальність, визначено предметно-об'єктну сферу, сформульовано мету й завдання, а також представлено методологічну рамку та окреслено наукову новизну і практичну значущість роботи.

Перший розділ виконує роль теоретико-методологічного фундаменту, у межах якого розглянуто ключові підходи до інтерпретації феномена національної ідентичності в гуманітаристиці. Автор демонструє вміння критично зіставляти різні наукові концепції, що стосуються культурної пам'яті, ідентифікаційних процесів та постколоніального дискурсу, формуючи на цій основі аналітичний інструментарій подальшого дослідження.

Другий розділ зосереджений на аналізі історико-культурного та соціального контексту творчості Алая. У ньому послідовно простежено зв'язок між колективною пам'яттю тибетського суспільства, традиційними духовними практиками та художнім моделюванням національної самосвідомості в прозових текстах письменника.

Третій розділ має виразно інтерпретаційний характер і присвячений дослідженню художніх механізмів конструювання національної ідентичності. Особливу увагу приділено символічній системі творів, образності природи, культурним кодам і наративним стратегіям, які формують багатовимірну художню модель етнокультурної самобутності.

Сформульовані у роботі висновки логічно узагальнюють результати проведеного аналізу, демонструють їх внутрішню узгодженість і впливають із системного вивчення художнього матеріалу.

Апробація результатів дослідження здійснена на належному науковому рівні. Основні положення дисертації представлено у 11 наукових працях, серед яких 4 статті у фахових виданнях України категорії «Б» та 7 публікацій апробаційного характеру. Результати дослідження апробовано на міжнародних наукових конференціях із проблем сходознавства, літературознавства та культурології, що свідчить про зацікавлення наукової спільноти темою.

Дотримання академічної доброчесності. Дисертаційна робота І.П. Хижі виконана з дотриманням принципів академічної доброчесності. Використані джерела належним чином опрацьовані та коректно оформлені. Робота містить результати самостійного наукового дослідження, а рівень оригінальності відповідає встановленим вимогам.

Мовно-стильова характеристика дисертації. Текст дисертації відповідає вимогам наукового стилю. Для нього характерні логічність викладу, чіткість аргументації та належна термінологічна точність. Автор демонструє впевнене володіння літературознавчим понятійним апаратом і дотримання норм сучасного українського наукового письма.

Практична значущість роботи полягає у можливості використання її результатів у викладанні курсів з історії китайської літератури, літератур народів національних меншин Китаю, теорії літератури, культурології, постколоніальних студій та сучасного сходознавства. Матеріали дослідження можуть бути застосовані й у подальших наукових розвідках проблем національної ідентичності та культурної пам'яті в художньому тексті.

Дискусійні положення дисертації. Основні зауваження. Загалом позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Івана Петровича Хижі, його наукову новизну, теоретичну цінність та практичне значення, вважаємо за доцільне висловити окремі зауваження та побажання, які мають дискусійний характер і не впливають на загальну високу оцінку роботи.

1. Безперечною перевагою дисертації є розгляд творчості Алая в широкому історико-культурному та літературному контексті Тибету. Автор переконливо

демонструє зв'язок художнього світу письменника з традиціями тибетської культури, історичною пам'яттю та духовною спадщиною народу. Водночас цікаво було б детальніше з'ясувати, у чому саме полягає своєрідність концепції національної ідентичності Алая порівняно з іншими представниками тибетської літератури. Такий компаративний аспект міг би ще виразніше окреслити унікальність авторської моделі національної самосвідомості.

2. Однією з сильних сторін роботи є звернення до оригінальних текстів Алая, що дозволило поєднати ідейно-художній аналіз із мовно-стилістичними спостереженнями. Разом із тим перспективним видається подальше поглиблення дослідження образної системи письменника, зокрема шляхом ширшого аналізу метафоричних моделей та їхньої ролі у формуванні концепції національної ідентичності.
3. У дисертації проаналізовано твори різних періодів творчості Алая, що дає підстави для ширших узагальнень щодо еволюції його художнього мислення. У зв'язку з цим виникає питання, чи можна простежити зміни в авторському розумінні національної ідентичності від ранніх до пізніших творів письменника. Такий аспект частково присутній у роботі, однак його більш чітке акцентування могло б збагатити результати дослідження.

Висловлені зауваження та побажання мають виключно рекомендаційний характер, не применшують наукової новизни, теоретичної значущості та практичної цінності дисертаційної роботи і ніяк не впливають на її загальну позитивну оцінку.

Загальний висновок про дисертацію. Дисертація «Концепція національної ідентичності у літературній творчості Алая» є самостійним, завершеним дослідженням, відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), заслуговує на позитивну

оцінку і може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 Філологія.

Відповідь здобувача на зауваження рецензента. Хижа І.П. Дякую за зауваження та запитання. Дійсно, компаративний підхід дозволяє повніше окреслити своєрідність концепції національної ідентичності у творчості Алая. У цьому контексті показовим є зіставлення його доробку з іншими представниками сучасної тибетської літератури, яких ми взяли до уваги під час розгляду творчого шляху Алая. Так, у творчості Таші Дава, зокрема в оповіданні «Душа, прив'язана на шкіряному шнурку», домінують міфологічні, буддійські та філософські мотиви, через які розкривається насамперед духовний і метафізичний вимір буття тибетців, а національна ідентичність постає як внутрішній, духовно-релігійний досвід особистості. Водночас у творчості Норбу Церінг, зокрема в оповіданні «Відпущена вівця», акцент зміщується в бік екологічної етики, ідеї гармонійного співіснування людини і природи та міжкультурного діалогу, що відображає нові тенденції розвитку тибетської літератури китайською мовою. Натомість Алай у своїй творчості зосереджується передусім на історичній пам'яті, соціальних трансформаціях і зміні традиційного укладу тибетського суспільства, а в романі «Коли курява спаде» національна ідентичність осмислюється як динамічний процес взаємодії традиції, історичного досвіду та модернізаційних змін.

Погоджуємося, що образна система та метафоричні моделі у творчості Алая є важливим і перспективним напрямом подальшого аналізу, оскільки саме через них значною мірою реалізується концепція національної ідентичності. Водночас хочу зазначити, що цей аспект уже частково опрацьовується в межах подальшого дослідження: здійснюється детальніший аналіз метафоричних структур і символічних образів у текстах письменника, зокрема образів природи, простору та історичної пам'яті, які функціонують як ключові носії культурних смислів. Особлива увага приділяється тому, як ці образні моделі формують уявлення про зв'язок людини з традицією, землею та колективною пам'яттю, що дозволяє розширити й уточнити розуміння художніх механізмів репрезентації національної ідентичності у творчості Алая.

Щодо періодизації творчості, то до раннього етапу належать оповідання та мала проза 1980–1990-х років, коли письменник лише формував свій художній метод. У цих текстах переважає увага до локального тибетського середовища, традиційного способу життя, повсякденних практик і етнокультурних особливостей, а національна ідентичність постає здебільшого як природно-дана, нерerefлексована приналежність до культурної спільноти. Пізній період репрезентований насамперед романом «Коли курява спаде», де автор переходить до більш складної та багатовимірної моделі осмислення ідентичності, яка постає як динамічний процес, пов'язаний з історичними трансформаціями, соціальними змінами та взаємодією традиції і модерності.

5. Відгук наукового керівника, кандидата філологічних наук, доцента, доцента кафедри східних мов Жукової К. Є.

Загальна характеристика дисертації. Дослідження має комплексний міждисциплінарний характер і присвячене аналізу художньої репрезентації національної ідентичності в прозі сучасного китайського письменника Алая. У роботі розглянуто сутність поняття національної ідентичності в міждисциплінарному вимірі, проаналізовано основні теоретичні підходи та історичні моделі її формування, зокрема європейський і китайський досвід, а також специфіку тибетської ідентичності в межах китайського культурного простору. Окрему увагу приділено ролі літератури як простору репрезентації національної самосвідомості та українському літературознавчому дискурсу щодо цієї проблематики.

Значне місце у роботі займає аналіз історико-культурного та літературного контексту, у якому формується проза Алая, зокрема особливостей тибетського наративу в сучасній китайській літературі та місця письменника в літературному процесі Китаю. На основі окресленої методології здійснено безпосередній аналіз художнього світу Алая як моделі національної ідентичності: розглянуто роль історичної пам'яті та травматичного досвіду, значення мови, символіки й традиції, а також специфіку художніх засобів, через які формується багатошаровий образ Тибету. Показано, як у його прозі взаємодіють традиція й модерність та як через

систему персонажів моделюються різні форми національного самоусвідомлення.

Актуальність теми дослідження. Проблема національної ідентичності належить до ключових питань сучасного гуманітарного знання. У літературознавстві вона має особливе значення, оскільки художній текст не лише відображає уявлення про націю, історію, культуру й колективну пам'ять, а й бере участь у їхньому формуванні.

Творчість Алая посідає важливе місце в сучасній китайській літературі як приклад художнього осмислення історичного досвіду та національної самосвідомості тибетського народу. У його прозі поєднуються локальна тибетська культурна традиція та загальнокитайський культурний дискурс, що дозволяє розглядати твори письменника як простір репрезентації й трансформації національної ідентичності.

Попри значне визнання творчості Алая в Китаї та за його межами, питання репрезентації національної ідентичності в його прозі досі залишається недостатньо опрацьованим. Комплексного дослідження цього аспекту не проводилося ані в китайському науковому дискурсі, ані у вітчизняному літературознавстві.

Водночас аналіз художніх механізмів репрезентації національної самобутності в прозі Алая дає змогу розглядати його творчість не лише як літературне явище, а й як форму культурної рефлексії над історичним досвідом тибетського народу та способом збереження етнокультурної ідентичності в умовах домінування загальнонаціонального культурного простору.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (протокол № 9 від 14.11.2022 р.). Тема дисертації є складовою частиною комплексної теми «Закономірності розвитку національних літератур і мов у синхронії та діячності» науково-дослідної роботи кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов імені професора Михайла Гетманця Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (реєстраційний номер: 0121U112038 від 07.07.2021р).

Наукова новизна представленої роботи. Наукова новизна роботи полягає в тому, що вперше у вітчизняному літературознавстві здійснено комплексний аналіз прозових творів Алая крізь призму національної ідентичності тибетського народу. У дослідженні виявлено, що національна самобутність у його прозі репрезентується через систему образів, мотивів і художніх ситуацій, які відтворюють зв'язок людини з культурною традицією, пам'яттю роду, природним простором і колективним минулим.

Уперше доведено, що культурна пам'ять у творах Алая функціонує як ключовий механізм формування національної самосвідомості, визначаючи поведінку персонажів, структуруючи наратив і забезпечуючи спадкоємність поколінь. Показано, що взаємодія традиції й модерності в його прозі постає як динамічний процес трансформацій, у межах якого національна ідентичність зберігає свою ціннісну основу.

Також уперше окреслено художні механізми моделювання національної самобутності: символіку, наративні стратегії та систему персонажів, через які Алай формує багатоплановий образ Тибету як культурного й духовного простору. Робота доводить, що проза письменника є самодостатнім художнім простором репрезентації тибетської національної свідомості та важливим явищем сучасної китайської літератури.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів. Теоретичне значення роботи полягає у поглибленні літературознавчого розуміння механізмів художньої репрезентації національної ідентичності в сучасній китайській прозі. Дослідження уточнює змістові параметри таких понять, як національна самобутність, культурна пам'ять, традиція й модерність у контексті творчості Алая та пропонує нову інтерпретаційну модель аналізу літератури національних меншин. Результати роботи розширюють теоретичні уявлення про роль художнього тексту як простору формування колективної пам'яті та етнокультурної тяглості, а також поглиблюють наукові підходи до вивчення взаємодії локальних культурних традицій із загальнонаціональним дискурсом у китайській літературі.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх

використання в подальших літературознавчих студіях, присвячених творчості Алая, тибетській літературі та літературі національних меншин Китаю. Матеріали дослідження можуть бути застосовані у викладанні курсів із сучасної китайської літератури, та компаративістики. Запропоновані аналітичні підходи можуть слугувати методологічною основою для аналізу інших художніх текстів, у яких порушуються питання культурної пам'яті, етнокультурної тяглості та взаємодії традиції й модерності. Результати роботи також можуть бути використані у підготовці навчальних матеріалів, наукових статей і подальших досліджень у гуманітарній галузі.

Вірогідність й обґрунтованість результатів дослідження. Положення, висвітлені у дослідженні, є достатньо обґрунтованими завдяки чітко визначеній теоретико-методологічній основі, відповідності обраних методів меті, завданням, об'єкту й предмету роботи, а також системному аналізу художніх текстів Алая. Достовірність отриманих результатів забезпечується репрезентативністю залученого матеріалу, логічною послідовністю інтерпретацій та узгодженістю висновків із загальною концепцією дослідження.

Висновки дослідження є внутрішньо несуперечливими та переконливими, оскільки ґрунтуються на комплексному поєднанні структурного, інтерпретаційного та культурологічного аналізу. Надійність результатів підтверджується аргументованістю висновків, коректністю застосованих методів і глибоким урахуванням культурно-історичного контексту, що дозволяє вважати отримані положення науково достовірними.

Апробація. За результатами проведених досліджень опубліковано 11 наукових праць, серед них 4 статті (категорія «Б») у наукових фахових виданнях України та 7 праць апробаційного характеру (тези доповідей) на міжнародних наукових конференціях 2022-2025 рр.

Теоретичні й практичні положення роботи пройшли апробацію під час виступів на засіданнях і наукових семінарах кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов імені професора Михайла Гетманця та кафедри східних мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди.

Характеристика роботи здобувача в процесі підготовки дисертації, особисті якості, проявлені в процесі роботи над дисертацією. Здобувач Хижа Іван 15 вересня 2022 року вступив до аспірантури Харківського національного педагогічного університету імені Г.С Сковороди за спеціальністю 035 «Філологія» та від початку навчання активно працював над обраною науковою темою. Аспірант самостійно здійснював бібліографічний огляд китайських джерел, аналізував отримані результати, формулював висновки, опанував методи дослідження, що стали основою дисертаційної роботи. У процесі навчання в аспірантурі Іван проявив себе як наполегливий і відповідальний здобувач, сумлінно виконував наукову роботу, що дозволило чітко визначити мету й завдання дисертації, сформулювати її зміст, структуру та понятійно-категоріальний апарат.

Під час навчання в аспірантурі Іван Хижа був активним учасником наукового життя кафедри: виступав на конференціях і вебінарах, розробляв методичні рекомендації, відповідально ставився до виконання всіх етапів дослідження. За час навчання він повністю виконав освітній і науковий складники індивідуального плану, успішно склав усі іспити та заліки, пройшов педагогічну практику. Дисертація є самостійною науковою працею, виконаною дослідником із широким науковим кругозором і володінням сучасним науковим інструментарієм. Отже, здобувач Іван Хижа повністю виконав вимоги освітньо-наукової програми та вчасно підготував дисертаційне дослідження.

Висновок. Робота відповідає вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019) та пп. 6, 7 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ № 341 від 21.03.2022, № 502 від 19.05.2023, № 507 від 03.05.2024), та рекомендована для проведення експертизи на наукову новизну теоретичне і практичне значення отриманих результатів і подальшого

захисту у разовій раді.

6. Обговорення дисертації учасниками засідання.

Криворучко С. К.: Робота справляє позитивне враження та є актуальною, оскільки спрямована на глибше пізнання китайської культури, що є важливим як для українського наукового простору, так і в ширшому глобальному контексті. Дослідження, безумовно, є своєчасним, адже воно висвітлює ментальність і культурні особливості Китаю, що становить значний науковий інтерес. По-друге, результати роботи можуть мати й практичне застосування, зокрема як навчальний матеріал для курсів з китайського мовлення (speaking), які, сподіваємося, будуть активно розвиватися в університеті. Крім того, опрацьовані художні тексти можуть бути використані у викладанні китайської літератури в межах спеціальності. Водночас слід зазначити, що робота є складною з погляду мовного матеріалу, оскільки художня література відображає високий рівень розвитку мови та її стилістичне багатство. Проте саме це створює додаткові можливості для використання матеріалу, особливо на рівні магістерської підготовки. У цілому робота є важливою та перспективною, тому я рекомендую її до захисту та підтримую рішення про створення вченої ради. Бажаю здобувачу успіху під час захисту та подальшої наукової роботи. Також хотіла б уточнити одне технічне питання: у тексті дисертації, зокрема в структурному розділі має бути на початку вступу абзац щодо зв'язку роботи з науковими програмами, планами та темами кафедри. Прошу уточнити його наявність або внести відповідні доповнення.

Радучк О. В.: Хочу зазначити, що від дисертаційного дослідження та від самого здобувача складається дуже позитивне враження. Івана Хижу ми знаємо як активного аспіранта, який поєднує наукову роботу з викладацькою діяльністю, є не лише науковцем, але й ґрунтовним філологічним дослідником. Окремо хочу подякувати за його участь у засіданні наукового гуртка, де він виступав перед студентами. Це стало ще однією формою апробації результатів дослідження. Загалом дисертація добре апробована, що додатково підтверджує її наукову та практичну цінність. Робота характеризується високим рівнем академічної грамотності. Її оформлення відповідає чинним вимогам, що висуваються до

дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії. Матеріал викладено логічно та послідовно, висновки є науково обґрунтованими і підтвердженими результатами дослідження. Зміст дисертації відповідає заявленій темі та забезпечує досягнення поставленої мети й виконання дослідницьких завдань. Також слід відзначити, що анотації коректно відображають основні положення та висновки роботи, є структурно узгодженими та не містять інформації, відсутньої в тексті дисертації. Дисертація успішно пройшла перевірку на наявність плагіату, має низький відсоток цитування, що свідчить про її оригінальність і самостійність виконання. Важливо, що результати дослідження вже частково знаходять практичне застосування: зокрема, здобувач як перекладач представив переклад оповідання «Риба», який був використаний у навчальному процесі зі студентами. У цілому я підтримую представлену роботу та її автора, хоча окремі зауваження і технічні уточнення потребують подальшого обговорення та доопрацювання з метою усунення неточностей і повторів.

Калашник Л. С.: Шановні колеги, дозвольте висловити кілька міркувань щодо представленої дисертаційної роботи. Перш за все, хочу зазначити, що маю за честь працювати з Іваном Петровичем на одній кафедрі. Він справляє враження широко зацікавленого дослідника, глибоко залученого в китайську літературу, що безпосередньо відображається і в його науковій діяльності. Підтримуючи вже висловлені оцінки, хочу окремо підкреслити міждисциплінарний характер дисертації. Робота має не лише практикоорієнтований, але й виразно міждисциплінарний статус. Вона може бути корисною не тільки для фахівців-філологів за основною спеціальністю, але й для китаїстів, перекладачів, культурологів, педагогів та соціологів, оскільки містить матеріал, що має широке наукове застосування. Окремо варто відзначити актуальність піднятої проблематики в контексті сучасних соціогуманітарних досліджень, зокрема концепції глокалізації — поєднання глобальних і локальних процесів. У роботі переконливо показано ці явища на матеріалі тибетської ідентичності, що дозволяє глибше зрозуміти механізми взаємодії традиції та модерності. Такі дослідницькі підходи є важливими і для ширшого контексту, зокрема для українських реалій, де також актуальними є

процеси переосмислення національної ідентичності, формування свідомого патріотизму та культурної самоідентифікації. У цьому сенсі дисертація містить низку концептуальних положень, які можуть бути використані як теоретичні та практичні орієнтири в подальших дослідженнях і освітніх практиках. З огляду на викладене, підтримую представлену роботу та закликаю колег позитивно оцінити дисертаційне дослідження.

Корнільєва Л. М.: Шановні колеги, дозвольте висловити кілька міркувань щодо представленої дисертаційної роботи та здобувача. Ми вже тривалий час працюємо разом з Іваном Петровичем на факультеті іноземної філології, і хочу відзначити його як надзвичайно порядну, інтелектуальну, ініціативну та небайдужу людину. У його особистості поєднуються найкращі професійні й людські якості, що, безумовно, позитивно відображається і на науковій діяльності. Співпраця з ним є завжди продуктивною та приємною. Що стосується самої роботи, то вона справляє дуже позитивне враження. Особливо хочу підкреслити її культурологічну складову. Адже повноцінне дослідження китайської літератури неможливе без глибокого знання мови, історії та культури. У дисертації це поєднання реалізовано переконливо й органічно. Окремо варто відзначити, що в тексті відчутний особистий досвід автора, зокрема враження, набуті під час подорожей, які суттєво поглиблюють розуміння досліджуваного матеріалу. Як відомо, справжня подорож змінює не лише географічні координати, а насамперед спосіб бачення світу — і це помітно у способі інтерпретації культурних явищ у роботі. У цілому дисертація демонструє глибоке знання матеріалу, уважність до культурних деталей і високий рівень наукової підготовки. Це помітно вже з перших сторінок і підтверджується впродовж усього тексту. Бажаю Івану Петровичу успішно врахувати окремі зауваження, усунути незначні недоліки та впевнено виходити на захист із цією ґрунтовною та якісною роботою.

Руда Н. В.: Як завідувач кафедри, співробітником якої є Іван Петрович, я хочу відзначити його як дуже відповідальну, сумлінну та професійно підготовлену особистість. Хижа І.П. демонструє цілеспрямованість, стабільний науковий розвиток і щире зацікавлення у своїй темі. Також він активно долучається до

життя кафедри й користується повагою серед колег і студентів. Щодо дисертаційної роботи Івана Петровича хочу сказати, що вона виконана на належному науковому рівні, має чітку структуру та послідовну логіку викладу. Дослідження демонструє актуальність обраної теми, ґрунтовну теоретичну базу та достатній рівень опрацювання матеріалу. Загалом робота справляє позитивне враження і відповідає вимогам, що висуваються до дисертаційних досліджень».

Маленко О. О.: Шановні колеги, дозвольте і мені висловити кілька міркувань щодо дисертаційного дослідження та здобувача. Іван Петрович є моїм студентом, і ще з часів його навчання я мала до нього глибоку повагу. Варто відзначити, що ще під час навчання на українській філології Іван Петрович виявив інтерес до китайської мови, яку почав активно опановувати. Це було сприйнято з великим позитивом як прояв його високої мотивації, цілеспрямованості та професійної зацікавленості, що безумовно заслуговує на повагу. Сьогодні особливо приємно чути не лише позитивні відгуки про дисертаційну роботу, але й схвальні характеристики самого здобувача як особистості та дослідника. Колеги відзначають його відповідальність, наукову добросовісність і перспективність, що формує підстави для високої оцінки його наукового доробку. Щодо самої роботи, то вона має виразно інтегративний характер. Ідеться не лише про поєднання філології та культурології, але й про внутрішню міждисциплінарність самого філологічного підходу. Автор працює насамперед із мовою, через яку здійснюється глибоке проникнення в культуру, що доповнюється його власним емпіричним досвідом, про який вже згадувалося. Усе це відчутно у тексті дисертації, оскільки дослідник демонструє впевнене володіння матеріалом і переконливість наукових висновків. Окремо варто відзначити ґрунтовний літературознавчий аналіз, а також залучення праць українських дослідників. У зв'язку з цим доцільно було б під час захисту конкретизувати, як саме цей український науковий досвід у дослідженні національної ідентичності вплинув на методологічні підходи та інтерпретаційні моделі автора, а також як він інтегрується в компаративний вимір роботи. Загалом дисертаційне дослідження є цілісним, сучасним і методологічно виваженим. Воно відповідає актуальним тенденціям розвитку гуманітаристики, зокрема орієнтації на

інтегративність та комплексність підходів, що дозволяє уникати вузьких методологічних обмежень. Використані автором методи є обґрунтованими та ефективними. У підсумку слід зазначити, що дисертація відповідає встановленим вимогам і може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій ученій раді.

Головуючий: До відома учасників фахового семінару доводимо інформацію про те, що текст роботи перевірений на плагіат системою StrikePlagiarism 18 травня 2026 року, про що є відповідний документ, у якому зафіксовані такі відомості:

Коефіцієнт подібності – 0,55 %

Коефіцієнт цитування – 10,98 %

Отже, дисертаційну роботу Хижі Івана Петровича на тему «Концепція національної ідентичності у літературній творчості Алая» можна рекомендувати до захисту як таку, що не містить плагіату.

Є пропозиція перейти до голосування.

7. Голосування.

ГОЛОСУВАЛИ: присутні на засіданні доктори наук та кандидати наук. Результати голосування: «за» – 17 (сімнадцять), «проти» – немає, «утрималися» – немає. Прийнято одноголосно.

УХВАЛИЛИ:

1. Рекомендувати дисертацію Хижі Івана Петровича на тему «Концепція національної ідентичності у літературній творчості Алая», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 035 Філологія до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

2. Рекомендувати до призначення опонентів дисертації:

Костанду Ірину Олександрівну доктора філологічних наук, доцента, професора кафедри китайської мови і перекладу Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Кірносову Надію Анатоліївну кандидата філологічних наук, доцента, доцента кафедри мов і літератур Далекого Сходу та Південно-Східної Азії Навчально-

наукового інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

3. Затвердити висновок у такому формулюванні:

ВИСНОВОК

Актуальність теми дослідження та її зв'язок із загальнодержавними планами наукових робіт. Актуальність теми зумовлена зростанням інтересу сучасної гуманітаристики до проблем національної ідентичності, особливо в контексті літератур національних меншин Китаю. Творчість тибетського письменника Алая є показовим прикладом осмислення культурної самобутності, історичної пам'яті та соціальних трансформацій у межах сучасного китайського літературного процесу. Водночас у сучасному літературознавстві недостатньо системних досліджень, присвячених комплексному аналізу художніх моделей національної ідентичності у прозі Алая, що й зумовлює необхідність запропонованого дослідження. Окрему увагу привертає те, що художні тексти Алая відображають складну взаємодію традиційного тибетського укладу життя, соціальних конфліктів і процесів модернізації, що потребує глибокого літературознавчого осмислення в контексті сучасних постколоніальних та культурологічних студій.

Конкретний особистий внесок дисертанта в отриманні наукових результатів. Особистий внесок здобувача полягає у комплексному літературознавчому аналізі прози Алая крізь призму проблеми національної ідентичності. Дисертант здійснив інтерпретацію ключових мотивів, образів та художніх засобів, які репрезентують національну самосвідомість тибетців у сучасному китайському літературному дискурсі, а також проаналізував взаємодію традиційних і модерних моделей культурної ідентичності.

Наукова новизна отриманих результатів. Наукова новизна роботи полягає в тому, що вперше системно проаналізовано художні моделі національної ідентичності у прозі Алая, зокрема на матеріалі романів «Коли курява спаде», «Порожня гора», «Грибна галявина» та новели «Бджоли літають і кружляють». У

роботі здійснено типологізацію способів репрезентації національної самобутності, визначено ключові тематичні домінанти творчості письменника, а також розкрито специфіку інтерпретації тибетської культурної традиції в сучасному китайському літературному контексті.

Теоретичне і практичне значення отриманих результатів. Теоретичне значення дослідження полягає в поглибленні уявлень про функціонування категорії національної ідентичності в літературі національних меншин Китаю, а також у розширенні інструментарію літературознавчого аналізу сучасної китайської прози. Практичне значення роботи полягає у можливості використання її результатів у курсах із китайської літератури, культурології, постколоніальних студій, а також у викладанні дисциплін, пов'язаних із аналізом художнього тексту та міжкультурною комунікацією.

Апробація. Робота апробована на семи наукових конференціях міжнародного та всеукраїнського рівня. Основні положення дослідження відображено у семи наукових публікаціях, з яких чотири – у фахових виданнях категорії «Б», одна публікація у співавторстві, а також три тези, присвячені апробації матеріалів дисертації.

Список публікацій здобувача за темою дисертації.

Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації:

1. Хижа І. П. Традиційні звичаї та побут як підґрунтя національної самобутності у творчості Алая (на основі роману «Порожня гора»). Слобожанський науковий вісник. Серія: Філологія. 2025. № 9. С. 114–118. <https://doi.org/10.32782/philspu/2025.9.21>

2. Хижа І. П. Соціальні та культурні конфлікти як основа національної самосвідомості у романі Алая «Коли курява спаде». Актуальні питання гуманітарних наук. 2024. Т. 2. № 81. С. 245–249. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/81-2-34>

3. Хижа І. П. Мотив національної ідентичності у прозових творах Алая (на основі новели «Бджоли літають і кружляють»). Китаєзнавчі дослідження. 2024. № 1. С. 46–55. <https://doi.org/10.51198/chinesest2024.01.46>

4. Хижа І. П. Алай як інтерпретатор тибетської культурної традиції у китайському літературному дискурсі. Закарпатські філологічні студії. 2025. Т. 2. № 42. С. 256–260. <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2025.42.2.41>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Хижа І. П. Феномен національної ідентичності у сучасній тибетській літературі. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. Харків, 2023. С. 86–88.

2. Хижа І. П. Символіка червоних маків у романі Алая «Коли курява спаде». Матеріали V Міжнародної науково-методичної конференції. Харків, 2024. С. 77–79.

3. Хижа І. П. Природа як складова національної ідентичності у літературній творчості Алая. Матеріали V Міжнародної наукової конференції. Харків, 2025. С. 302–306.

4. Хижа І. П. Відтворення національної ідентичності тибетців у літературних доробках Алая. XXV Сходознавчі читання А. Кримського. Київ, 2022. С. 263–266.

5. Хижа І. П. Антиколоніальні риси в сучасній тибетській літературі. Матеріали IV Міжнародної наукової конференції. Харків, 2024. С. 383–386.

6. Жукова К. Є., Хижа І. П. Тема національно-визвольної боротьби в романі Алая «Коли курява спаде». Матеріали III Міжнародної наукової конференції. Харків, 2023. С. 66–70.

7. Khyzha I. A breakthrough of the modern Tibetan literature: a national motif. Learning & Teaching after War and during Peace. 2023. P. 68.

Повнота викладу матеріалів дисертації у друкованих працях. Основні положення й результати дослідження оприлюднено у чотирьох фахових статтях та семи тезах доповідей на наукових конференціях міжнародного та всеукраїнського рівня, у тому числі в одній публікації у співавторстві. Загальна кількість публікацій становить 11 наукових праць.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту. Дисертаційне дослідження Хижі І. П. відповідає спеціальності 035 «Філологія».

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана грамотно, логічно, відповідає вимогам наукового стилю та не містить ознак порушення академічної доброчесності.

Робота відповідає вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019) тапп. 6, 7 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами, внесеними згідно з постановами КМУ № 341 від 21.03.2022, № 502 від 19.05.2023). За результатами проведеної експертизи на наукову новизну теоретичне і практичне значення результатів дисертації рекомендувати створення разової спеціалізованої вченої ради для публічного захисту дисертації Хижі І. П. на тему «Концепція національної ідентичності у літературній творчості Алая».

Головуючий

доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри українознавства і лінгводидактики
імені професора О. Г. Муромцевої
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди

Олена Маленко

Рецензент

кандидат філологічних наук, професор,
професор кафедри українознавства і лінгводидактики
імені професора О. Г. Муромцевої
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди

Ірина РАЗУМЕНКО

Рецензент

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської філології
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди

Олена ХОЛОДНЯК

Секретар

кандидат філологічних наук,
доцент, доцент кафедри
теорії і практики англійської мови
та зарубіжної літератури
імені професора Михайла Гетманця
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди

Олена ГУЛІЧ

Підпис *Олена Гулич* засвідчується зав. заг. *Олена Гулич*
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ
10.06.2016

Олена Гулич, Євген Машенко, Євген Радченко

ПРОТОКОЛ

створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 14:22:15 17.06.2026

Назва файлу з підписом: витяг_фаховий семінар.pdf.asice

Розмір файлу з підписом: 630.7 КБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: витяг_фаховий семінар.pdf

Розмір файлу без підпису: 679.4 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: ХОЛОДНЯК ОЛЕНА ВАСИЛІВНА

П.І.Б.: ХОЛОДНЯК ОЛЕНА ВАСИЛІВНА

Країна: Україна

РНОКПП: 2963913804

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 14:22:14 17.06.2026

Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Серійний номер: 5E984D526F82F38F0400000091C03B01CB543B07

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підпис та дані в архіві (розширений) (ASiC-E)

Формат підпису: З повними даними для перевірки (XAdES-B-LT)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.04.06 13:00